

„ХАЙДУШКИ КОПНЕНИЯ“ – ОТ HOMO LUDENS КЪМ LINGUA LUDENS: ЖАНРОВО-ДИСКУРСИВНИ ОТМЕСТВАНИЯ

1.

Статията, посветена на Яворов в скандално известната книга на Йордан Маринополски „Критици“, носи неслучайния наслов „Яворов „страшен хайдутин“. Жлъчната ирония, експлицирана още чрез кавичките в заглавието, е прицелена в една невралгична зона, където се пресичат (или не се пресичат, според автора) поезия и живот, творчество и биография. Обект на ирония е не поетът Яворов, а актьорът Яворов – един социален homo ludens, който играе, „прави представление“, „преструва се“: „Но Яворов – пише критикът – става по-смешен, като *се преструва*, че е един страшен хайдутин, че идеалът му е да гони турци. Яворов напомня оно-ва хлапе, което скришом от домашните е запасало бащината си калъчка и *прави представление* с нея по улиците, като вика на минувачите: „Бягайте, ще ви заколя!“ А същевременно се озърта плахо колкото да не би да изскочи отнякъде баща му с пръчка в ръка.“¹

Това е един посвоему продуктивен пасаж, в който, освен констатацията за театралния, игровия, имитативния характер на Яворовото хайдутство, можем да разчетем и един интересен фрейдистки сюжет. Опитаме ли се да идентифицираме визирания тук „баща“, чиято калъчка детето Яворов е запасало, няма как да не стигнем до фигурата на Ботев.

Тезата на Маринополски за *играещия* Яворов се вписва в една „ниска“, сензационна сюжетика в литературните нрави на епохата, намерила най-пълнен израз в балгарановския тип култура. Още приживе на поета неговата революционна дейност нескрито се възприема като подражание на Ботев в опит да се произведе един собствен автомобил. Ето как например Елин Пелин коментира пред Симеон Радев македонските авантюри на Яворов: „Той си приготвява биографията. Исква като поет да се види, че подражава Ботева.“²

Много по-късно този проблем ще намери своето „високо“ продължение в някои разработки на Михаил Неделчев, който говори за три со-

¹ Маринополски, Й. Критици. Отзиви на един читател за д-р К. Кръстев и П. Славеиков. В. Търново, 1910, с. 87. (Курсивът в цитата е мой, П. А.)

² Радев, С. За групата „Мисъл“ и по-особено за П. К. Яворов. – В: Радев, С. Погледи върху литературата и изкуствата и лични спомени. С., 1965, с. 324.